

- 4) at partiet er finansielt afhængigt af medlemmerne og af deres ulønnede og frivillige arbejdskraft,
- 5) at medlemmerne har betydelig indflydelse på partiets program og overordnede politik, og
- 6) at organisationen fungerer som tovejskommunikationskanal mellem top og bund og som vælgermobiliserende kraft.

Selv om forholdene har ændret sig på flere af disse felter – og også på nogle af de øvrige felter, der er vigtige for at komme til klarhed over, hvilken partimodel der er tale om – præger massepartimodellen fortsat debatten om de politiske partier. Det gælder blandt andet med hensyn til medlemssituationen, som er af central betydning for massepartiet. Udviklingen i antallet af medlemmer har siden 1960 formet sig således, at der stort set hvert år har været et lavere samlet medlemstal i de politiske partier end året før. Det er vanskeligt at opgøre partiernes medlemstal helt eksakt, men vi vurderer, at partiernes samlede medlemstal ved udgangen af 1995 lå mellem 210.000 og 215.000, dvs. lavere end nogen sinde før.

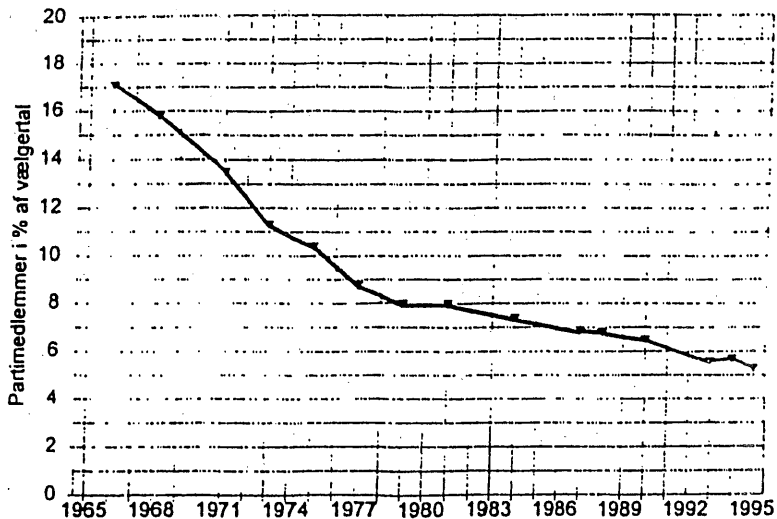
Opgjort i absolutte tal svarer det temmelig præcist til en tredjedel af det medlemstal, par-

tierne havde sidst i 1940'erne. Det er imidlertid nok så interessant at opgøre det samlede medlemstal i forhold til det samlede vælgertal. Sidst i 1940'erne var ca. 26 pct. af vælgerne medlem af et politisk parti, midt i 1990'erne er det lige godt 5 pct. Den relative tilbagegang i den procentdel af vælgerne, der er medlem af et politisk parti, er således endnu større, end når man ser på de absolutte tal.

Det er bemærkelsesværdigt, at denne tilbagegang især fandt sted i 1960'erne og 1970'erne, medens tilbagegangstakten har været mere afdæmpet siden begyndelsen af 1980'erne.

Det er også værd at hæfte sig ved, at tilbagegangen i de politiske partiers medlemstal er et fænomen, der ses i mange lande. Tilbagegangen er naturligvis forskellig i omfang, blandt andet fordi udgangspunktet – den samlede organisationsprocent for 40-50 år siden – varierer fra land til land. Danmark havde således en forholdsvis stor andel af partimedlemmer (både sidst i 1940'erne og endnu omkring 1960) og dermed også forholdsvis mange, der kunne forlade partierne. Men også andre lande har set en tilbagegang på 60-70 pct. siden begyndelsen af 1960'erne.

Figur 1. Partimedlemmer i procent af vælgertal, 1965-95

De følgende tre figurer viser udviklingen i de nuværende folketingspartiers medlemstal siden midt i 1960'erne. Hver af figurerne viser udviklingen for tre partier, nemlig henholdsvis de tre til venstre, de tre i midten og de tre til højre. Figurerne taler antageligt for sig selv, så de vil ikke blive nærmere kommenteret (bemærk i øvrigt, at inddelingen på den lodrette akse er forskellig i de tre figurer).